10

1936 ▪ 1939
LA GUERRA CIVIL

El fracàs del **colp d'estat contra la República** liderat pel general Franco, en sintonia amb el feixisme europeu emergent, **provoca l'esclat de la Guerra Civil, preludi de la Segona Guerra Mundial.** La resposta popular a l'aixecament feixista és liderada pels partits i sindicats obreristes que per la força dels fets imposen un nou ordre polític.

A València es crea el **Comitè Executiu Popular,** amb la presència del tinent **Josep Benedito,** d'Esquerra Valenciana, al capdavant de la delegació de Guerra, i del doctor **Francesc Bosch i Morata,** del Partit Valencianista d'Esquerra, com a responsable de Sanitat.

El valencianisme republicà també **contribueix a l'esforç bèl·lic amb la creació de milícies antifeixistes:** columnes Torres-Benedito, El Palleter i Uribarry. Aquesta darrera —comandada pel capità **Manuel Uribarry,** d'Esquerra Valenciana— protagonitza **l'expedició d'alliberament d'Eivissa i Formentera,** confluint amb la campanya de la Generalitat de Catalunya per alliberar Mallorca.

L'arribada del Govern a València, nova capital de la República, el novembre de 1936, —després de la dissolució del Comitè Executiu Popular— i el context bèl·lic, fan inviable aprovar cap **proposta d'Estatut.** Així i tot se'n generen diversos textos. El gener de 1937 la **CNT** redacta el seu projecte. El febrer és **Esquerra Valenciana** qui n'aprova un al seu Congrés. I el març ho fa **Unión Republicana Nacional.** Tots queden al calaix.

Amb la via estatutària bloquejada, el valencianisme es bolca en diverses iniciatives culturals: **promou el salvament del patrimoni** artístic i documental en perill pel conflicte; **aconsegueix un incipient reconeixement de l'ensenyament del valencià** a escoles i instituts; **participa al 2n Congrés Internacional d'Escriptors Antifeixistes,** que té lloc a València el juliol de 1937, amb una ponència llegida per **Carles Salvador** en defensa dels interessos culturals de les nacionalitats; i, al voltant del 9 d'octubre de 1938, **organitza els actes commemoratius del 7è Centenari de la Conquesta de València** per Jaume I.

València, octubre de 1936
Cartell editat per Esquerra Valenciana durant la Guerra Civil.
L'il·lustrador, Lluís Dubón, va utilitzar la nuesa com a símbol de la puresa dels ideals republicans.
UB-CRAI-BPR

Eivissa, 7 d'agost de 1936
Milícians valencianistes de la Columna Uribarry al castell d'Eivissa aixecant la bandera donada pel Partit Valencianista d'Esquerra.
AGA

Circa **juliol-agost de 1936**
Milícians valencianistes de la Columna El Palleter.

Barcelona, 17 d'octubre de 1936
Josep Rodríguez i Tortajada, tinent d'alcalde de València —dirigent del Partit Valencianista d'Esquerra i president del València CF— visita el president Lluís Companys al front d'una delegació de l'Ajuntament.
AMTM

València, 1936
Insignia de la Columna Uribarry.

Albaida, 1937
Paper moneda emès per l'Ajuntament d'Albaida per fer front a la seua escassetat durant el conflicte.
AMO

València, 15 de novembre de 1936
Inauguració de la Plaça de la Generalitat Catalana, amb representants valencianistes i d'ERC.
AGA

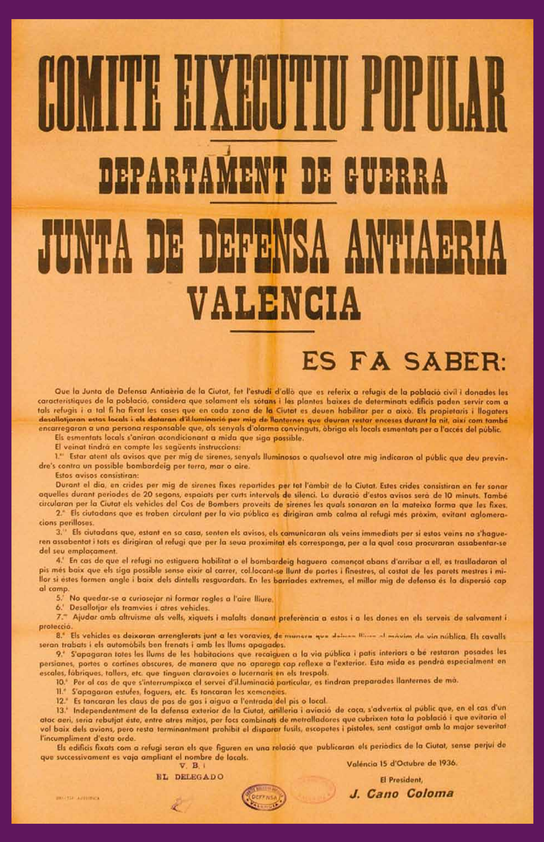
COMITE EIXECUTIU POPULAR
DEPARTAMENT DE GUERRA
JUNTA DE DEFENSA ANTIAERIA
VALENCIA
ES FA SABER:

València, 15 d'octubre de 1936
Ban informatiu del Comité Executiu Popular de València amb mesures de defensa antiaèria.

avant
Als combatents que combatiren i als treballadors que treballen, el nostre foriver i la nostra ajuda, sense límits ni condicions.
AVANT
IDEARI
Vivat per la censura
Abans que res, i sobre tot, guanyar la guerra.

València, gener de 1938
Avant. **Durant la Guerra, el Partit Valencianista d'Esquerra va avantposar la victòria bèl·lica a qualsevol altre objectiu polític.**
HMM

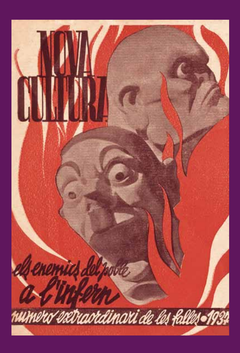

València, març de 1937
Nova Cultura.
Número especial dedicat a les Falles, amb una il·lustració de Hitler i Mussolini en flames, obra de Josep Renau.
BVNP

València, 2 de març de 1938
El Tio Nelo. **Els líders feixistes com Mussolini són motiu d'escarni de la premsa satírica antifeixista.**
CDMH

Josep Renau vist per Manuel Bayo

1837 ▪ 1977
EL VALENCIANISME REPUBLICÀ